# Поєднання реального і фантастичного в повісті «Конотопська відьма». 9 клас

Світова література знає багато прикладів використання фантастики як художньої виразності, помічника автора й провідника його думки. Візьмемо хоча б «Портрет Доріана Грея» Оскара Уайльда, «Ніс» М. В. Гоголя, «Історію одного міста» М. Є. Салтикова-Щедріна. В українській літературі започаткував цей напрям Г. Ф. Квітка-Основ'яненко в повісті «Конотопська відьма».

І справді фантастичні події відбуваються в славному містечку Конотопі. То Явдоха Зубиха не хоче тонути в річці, хоч навісили на неї двадцять пудів; то конотопський сотник пан Забрьоха літає під небесами, наче птах; то кудись поділися двері й вікна в хаті, не пускаючи Микиту Уласовича до вінчання; то підступно змінює своє рішення хорунжівна Олена. От що наробило чаклування відьмовське!

Та диво дивне! Не сумує, не жахається читач, довідавшись про такі страшні події, викликані потойбічними силами, і мова та інтонація автора залишаються насмішкуватими і глузливими. І навіть спадають на думку слова Микити Уласовича про писаря Пістряка: «Нехай, — каже, — чи не проспиться, бо він часто химери гонить...».

Чому ж таке враження залишається в читача і чому він разом з Григорієм Квіткою-Основ'яненком сміється з персонажів повісті? Тому що є таке поняття, як майстерність, і письменник виявив себе справжнім майстром художнього слова, зумівши вдало поєднати реальність з фантастикою, використавши фантастичні елементи з певною метою, зробивши їх засобом комічного.

У цьому дуеті — реальність і фантастика — ведучий голос належить реальності: «Конотопську відьму» можна вважати цілком реалістичною повістю. Фантастику автор використовує як сатиричний засіб. І невідомо, де більше «химери»: в тому, що Явдоха Зубиха терпить кару і не кричить, чи в голові в Прокопа Ригоровича, який після «глумленія пиянственного» не може інакше полічити козаків, як тільки на довжезній хворостині? Та чи не відбуваються ці «химери» насамперед у головах пана сотника і пана писаря? І чого більше в тому, що Забрьоха одружився з Солохою: чаклування Явдохи чи інтриги Ригоровича?

У тому й справа, що автор віддає це на розсуд читачеві; він навіть не наполягає на тому, що всьому причиною чаклування. Недарма, розповідаючи про «кацунку ханаанську» Явдоху, про її випробування на воді, Г. Квітка-Основ'яненко не бере на себе повної відповідальності за правдивість цих подій: «Божився той чоловік, що мені про се

розказував, а хто й казав, коли знаєте, Йохим Хвайда, що позаторік вмер…».

Але дійсно, незвичайні події є в повісті, які ніяк пояснити не можна: раптом злетів пан сотник, як «птах який заморський», налякав і дітей, і жінок, примусив і старих людей плюватися та жахатися. А все одно чомусь не страшно читачеві! Бо він разом з автором сміється з Микити. Замало було Г. Квітці-Основ'яненку розповісти, що пан Забрьоха «ліків більш тридцяти» не знає, а вміє тільки підписувати; що всі папери називає «депортами» і може підписати їх сторч. Що сотник вірить у відьом і вважає боротьбу з ними важливішою, ніж виконання наказу полковника. Що не вміє він ні посвататись, як люди, ні іншої якоїсь ради собі дати без писаря Пістряка. Бач, замало цього автору! Так він ще примусив Забрьоху літати і пити просити! Зрозуміло, що глузує з Микити автор. Та й мовні засоби, використані при цьому, про це свідчать: «як пан Забрьоха, мов птах який заморський, летить попід небесами: руками бовта, мов крилами, черкеска йому роздувається, ногами дрига, шаровари напужились, сам употів…». Писарю здасться, що сотник полетів, «як гусак», а старій Льознисі він здасться вороною. І що в цій фантастичній події для автора і читача? Тільки сміх і глузування!

А Прокіп Ригорович? Чи не в його голові з'являються різні «химери»? Ще до появи відьми Явдохи якісь дивні події відбуваються з ним: тіка кудись один козак, поки писар входить в хату — і все! Скільки разів не повертається Ригорович знов надвір, а все той козак тіка! То й не дивно, що такий чоловік рано-вранці не міг дверей знайти в хаті: двері теж «втекли», ще й разом з вікнами!

Таким чином, можна стверджувати, що повість цілком реалістична. Просто автор дуже майстерно використав елементи фантастики як сатиричний засіб. Фантастичні епізоди — це лише підтвердження безглуздості перебування такої людини, як Микита Уласович, на посаді сотника. Та й тут Г. Квітка-Основ'яненко брав за основу реальне життя. Він нічого не видумав, він спирався на народні вірування і забобони. Бо всі незвичайні події можна було пояснити відьмовським чаклуванням. І те, що сотником в Конотопі був дуркуватий Микита Уласович Забрьоха, теж можна пояснити тільки чаклуванням. Тому й повість називається «Конотопська відьма».